

Secolul al XX-lea între democrație și totalitarism în Europa

Schița lecției

1. Trăsăturile democrației
2. Trăsăturile totalitarismului

În perioada interbelică, în Europa, întâlnim atât state democratice, cât și state totalitare:

- țări cu un **regim democratic**:
 - republici: Franța, Elveția, Polonia
 - monarhii constituționale: România, Anglia, Iugoslavia
- țări cu un **regim totalitar**:
 - state cu un regim totalitar de extremă stângă (comunism): URSS
 - state cu un regim totalitar de extremă dreaptă (fascism, nazism): Italia, Germania

Trăsăturile democrației

- suveranitatea poporului
- separarea puterilor în stat
 - puterea legislativă → Parlament
 - puterea executivă → Guvern
 - puterea judecătorească → instanțe judecătorești
- votul universal
- pluripartidism (existența mai multor partide politice)
- respectarea drepturilor și libertăților cetățenești

Trăsăturile totalitarismului

- inexistența principiului separării puterilor în stat → toată puterea este

concentrată în mâinile unui singur om / unui grup restrâns de oameni

- unipartidismul (partidul unic)
- cenzura
- cultul personalității
- economie dirijată
- nerespectarea drepturilor și libertăților cetățenești
- teroarea
- poliția politică
- controlul statului asupra individului

Cauzele instaurării totalitarismului

- criza economică → creșterea ratei de șomaj, scăderea nivelului de trai
- nemulțumirea față de prevederile tratatelor de pace încheiate la Paris

Regimuri totalitare

▪ Comunismul

- regim totalitar de extremă stângă
- are la bază ideologia marxist-leninistă
- teoreticieni: Karl Marx, Friedrich Engels, Vladimir Ilici Lenin
- 25 octombrie 1917: revoluția bolșevică din Rusia → comuniștii preiau puterea
- trăsături:
 - reprezintă teoria clasei proletare (muncitoare)
 - susține **lupta de clasă** → **proletariatul trebuia să preia puterea** de la burghezi
 - partid unic: PCUS
 - cultul personalității (Stalin = Marele Conducător)
 - **naționalizarea fabricilor, uzinelor, băncilor**
 - **colectivizarea agriculturii**
 - poliție politică: CEKA, NKVD, KGB
 - **desființarea proprietății private**

- teroarea
- **existența gulagurilor**
- încălcarea drepturilor și libertăților cetățenești

▪ **Fascismul**

- regim totalitar de extremă dreaptă
- prezintă mai multe variante: nazism (Germania), legionarism (România)
- octombrie 1922: "Marșul asupra Romei" → Benito Mussolini preia puterea
- trăsături:
 - **redobândirea onoarei națiunii italiene după modelul Romei Antice**
 - antisemitism
 - partid unic: Partidul Fascist
 - cultul personalității (Benito Mussolini = Il Duce)
 - anticomunism
 - naționalism exacerbat
 - **economia era organizată pe principii corporatiste**
 - poliție politică: OVRA
 - teroarea
 - încălcarea drepturilor și libertăților cetățenești

▪ **Nazismul**

- regim totalitar de extremă dreaptă
- a fost formulat ca ideologie de Adolf Hitler în lucrarea "Mein Kampf" ("Lupta mea")
- alegerile din toamna anului 1932 → naziștii ajung la putere în ianuarie 1933
- trăsături:
 - antisemitism
 - rasism
 - anticomunism

- naționalism exacerbat
- **teoria rasei ariene**
- **teoria spațiului vital**
- cultul personalității (Adolf Hitler = Fuhrer)
- partidul unic: NSDAP
- poliție politică: Gestapo